

L'ORACIÓ COMPOSTA

1. Oració simple versus oració composta.

És aquella proposició lingüística que conforma una unitat de sentit complet i que alhora conté més d'un predicat, en forma personal o no. La diferència essencial i més evident amb l'oració simple és que aquesta només té un predicat.

2. Tipologia de l'oració composta.

Si ens fixem en aquests exemples i la manera com s'enllacen les diverses proposicions, podem establir un criteri de classificació dels diversos tipus d'oracions compostes.

- a) No m'agrada que arribis tard (que).
- b) El nostre desig és que vingueu (que).
- c) No sé què passa (que).
- d) Jo corria; ell saltava (;).
- e) Ho vols o no ho vols, això? (o).
- f) Li han dit "no" i hi insisteix (i).
- g) Mira-ho, però ho toquis (però).
- h) El noi que has vist és el fill de l'amo (que).
- i) Nosaltres anirem on tu voldràs (on).
- j) No et preocupis: ja t'hi ajudaré (:).
- k) Arriba a casa, es dutxa, sopa, es fica al llit (,).
- l) No ens mourem d'ací, si plou (si).

En un tipus d'oracions (d, j, k), no hi ha cap mena d'enllaç gramatical, en tant que cap categoria assumeix aquesta funció. Només una pausa oral, que es tradueix gràficament en diversos tipus de signes de puntuació (punt i coma, dos punts, coma), marca el límit de cada proposició. Aquestes proposicions no expliciten, doncs, les relacions de sentit que hi ha entre elles (simultaneïtat, causalitat, seqüencialitat), relacions que se sobreentenen, que són el·líptiques. Aquesta mena de proposicions compostes s'anomenen juxtaposades.

En uns altres casos (e, f, g), sí que hi ha un mot d'enllaç que explicita unes relacions de sentit entre les proposicions enunciades (o, opcions incompatibles; i, continuïtat; però, oposició). Cadascuna de les proposicions són oracions de sentit complet, independents (Ho vols / No ho vols; Li han dit "no" / Hi insisteix; Mira-ho / No ho toquis), que, en quedar unides per una conjunció, adquireixen un sentit més complex, producte de la interacció mútua entre les proposicions que formen la unitat superior, anomenada oració coordinada.

Finalment, en els casos restants (a, b, c, h, i, l), també poden detectar la presència d'un mot d'enllaç (que, que, què, que, on, si, respectivament) que, com en el cas de les oracions coordinades, explicita la relació de significativa que s'estableix entre les diverses proposicions. Tanmateix, la diferència amb

les oracions anteriors és que dins de cada enunciat només una de les proposicions és plenament independent (l'oració principal), ja que la resta de proposicions només tenen sentit en funció d'aquesta oració principal. Aquestes proposicions no independents compleixen una funció sintàctica en relació a un element de l'oració principal, com a equivalències de les funcions que poden realitzar les categories nom, adjectiu o adverbi. Per això, aquestes proposicions s'anomenen oracions subordinades, perquè depenen de l'oració principal.

3. Tipologia de l'oració coordinada

La tipologia d'oracions coordinades ve definida per la relació que mantenen les diverses proposicions que formen l'oració coordinada, que explicita la conjunció que les uneix.

3.1. Oracions copulatives

Aquesta mena d'oracions denoten una simple unió (*Tu ho proposaràs i ell ho farà; No arribarem al teatre ni sortirem al passeig; Camina que caminaràs*), tot i que podem distingir les copulatives simètriques de les asimètriques, segons si la posició seqüencial afecta o no el significat (*Plou i ens haurem d'endur els paraigua!; L'Agnes és alcoiana i en Ramon és solleric*).

Conjuncions: *i; ni; que*.

3.2. Oracions disjuntives

Les oracions disjuntives indiquen incompatibilitat o judicis contradictoris, dels quals hom ha de fer una tria (*Portem-lo a casa o deixem-lo a l'hospital; Pagueu el deute o hauré de reclamar oficialment*).

Conjuncions: *o; o bé; o sinó; o... o*.

3.3. Oracions distributives

Les oracions distributives manifesten una distribució o alternança de continguts (*Ara riu, ara plora; No fa ni deixa fer; No solament ho va dir, sinó que ho va fer*).

Conjuncions: *ara... ara; adés... adés; ara... adés; adés... ara; sia... sia; no solament... sinó; l'una... l'altra; entre... i;...*

3.4. Oracions adversatives

Aquesta tipologia denota una relació de contrarietat total o parcial (*Nosaltres voldríem pujar, però no ens queda temps; No és blau, sinó verd*).

Conjuncions: *però; sinó; ara bé; no obstant això; en canvi; tanmateix; altrament; amb tot; així i tot; més aviat; sinó que; tot i això; per contra...*

Remarques: *Sinó* és una conjunció adversativa (que duu accent), que no podem confondre amb la conjunció *si* seguida de l'adverbi *no* (*No és culpa del seu amic, sinó d'ell; Si no hi vas tu, hi aniré jo*). Aquesta conjunció, que a vegades va seguida de *que*, tot formant la locució *sinó que*, té un valor excloent, davant el qual hi ha la no excloent de *però* (*La torre no té disset metres, sinó vint-i-quatre; La família estava contenta, però no satisfeta*). També serveixen per expressar exclusió: *en comptes de, en lloc de*.

4. Tipologia de les oracions subordinades

En les oracions subordinades hi ha una proposició independent, l'oració principal, i una altra oració (o unes altres) que només té sentit com a estructura dependent de l'esmentada oració principal, a voltes, concretament, d'un dels seus elements. Podem dir que l'oració subordinada forma part de l'altra oració, perquè la completa o la complementa.

- a) No m'agrada que arribis tard.
- b) El nostre desig és que vingueu.
- c) No sé escriure.
- d) El noi que has vist és el fill de l'amo.
- e) No ens mourem d'ací, si plou.
- f) Desembolicava el paquet com qui pelava una taronja.

Si aquesta proposició subordinada (a, b, c) compleix una funció sintàctica que també pot realitzar un sintagma nominal (SN), o un sintagma preposicional (SP), com a equivalència d'un nom, l'oració subordinada s'anomena substantiva (OSS).

- a) No m'agrada que arribis tard = l'astronomia (subjecte).
- b) El nostre desig és que vingueu = el vostre benefici (atribut).
- c) No sé escriure = la veritat (CD).
- d) El noi que has vist (= vist) és el fill de l'amo (CN) l noi és el fill de l'amo + Has vist el noi].
- e) No ens mourem d'ací, si plou = amb la pluja (CC de condició).
- f) Desembolicava el paquet com qui pelava una taronja = fàcilment (CC de manera).

Si, en canvi, la proposició subordinada (exemple d) compleix una funció sintàctica que també pot realitzar un sintagma adjectival (SAdj, o una altra mena de sintagma, com a equivalència d'un adjectiu o un complement nominal (CN), l'oració subordinada s'anomena adjectiva (OSA).

Si, per una altra banda, la proposició subordinada (exemple e i f) compleix una funció sintàctica que també pot realitzar un sintagma adverbial (SAv), o una altra mena de sintagma, com a equivalència d'un adverbi, o expressa una circumstància en relació al verb, l'oració subordinada s'anomena adverbial.

4.1. Les oracions subordinades substantives

L'oració subordinada substantiva (OSS) és una oració que, depenent d'una altra oració, anomenada principal, compleix una funció en relació a aquesta altra proposició que és equivalent a la d'un nom. Per aquesta raó, les funcions atribuïbles a una OSS poden ser diverses:

- a) Que sàpiguen la veritat no ens preocupa. (subjecte - S)
- b) En Pere diu que hi vagis. (CD)
- c) Dóna flors a qui te'n demanarà. (CI)
- d) Es queixen que no tenen llibertat. (CP)
- e) Aquest noi no és pas el que sembla. (Atribut)
- f) Ací teniu la prova que tot era fals. (CN)
- g) No és difícil que aprovi. (CA_{Adj})
- h) La porta va ser oberta pels qui arribaren (CA_{Agent})
- i) Aquest noi diu que no és pas el que sembla (At)
- j) Qui menja sopes se les pensa totes (S)

Oracions completives. Aquestes oracions usen la conjunció *que* (sense cap preposició davant) com a element d'enllaç amb la principal (a, b).

Oracions d'infinitiu. Hi ha una tipologia d'OSS que té com a verb un infinitiu, és a dir, és un forma verbal no personal, que a voltes es veu precedit d'una preposició (a / de).

- k) Prefereixo sortir de casa ben d'hora (= Prefereixo que sortim de casa ben d'hora)
- l) La seva il·lusió és fer-ho (= La seva il·lusió és l'excursió).
- m) Desitja d'informar-se dels darrers esdeveniments (= Desitja informació sobre els darrers esdeveniments).

Canvi i caiguda de preposicions. En el cas que el sintagma equivalent a l'OSS vagi precedit per una preposició, si l'oració és d'infinitiu, aquesta preposició canvia (a / de) i cau o desapareix davant la conjunció *que* (d, f, g).

- n) Es queixen de la seva situació.
- o) Es queixen de tenir poca feina.
- p) Es queixen que tenen poca feina.
- q) Tinc interès en la compra d'aquella màquina.
- r) Tinc interès a comprar aquella màquina.
- s) Tinc interès que comprem aquella màquina.

Oracions de relatiu. Un altra tipologia d'enllaços són els pronoms relatius (qui, el qui, el que), que fan la funció de nexa, però que també compleixen una funció pròpia, específica, dins de l'oració subordinada. Poden ser precedits de preposició o no (exemples c, h, i, j). Cal remarcar que el pronom relatiu substantiu *el que* no és equivalent als pronoms relatius adjectius *que* o *el qual*, sinó que el podem substituir per *aquell que* o *allò que*.

4.2. Les oracions subordinades adjectives

L'oració subordinada adjectiva (OSA) és una oració que, depenent d'una altra oració, anomenada principal, compleix una funció en relació a aquesta altra proposició que és equivalent a la d'un complement nominal (CN). És per aquesta raó que aquesta subordinació es concreta en un nom, anomenat antecedent, de qual l'OSA expressa una característica.

- a) La gent disfressada es va posar a ballar.
- b) La gent disfressada es va posar a ballar. + La gent anava disfressada.
- c) La gent que anava disfressada es va posar a ballar (gent = antecedent).

Pronoms relatius. L'element que permet unir les dues proposicions i fer que una d'elles depengui del nom comú que expressa a l'oració principal és el pronom relatiu que. Altres pronoms relatius són: (precedits de preposició) què o qui, i el qual, la qual, els quals, les quals... (relatius compost).

Els pronoms relatius tenen la funció de nexa entre les dues oracions, però com a pronom i substitut de l'antecedent compleix una funció pròpia i específica dins de l'OSA, precisament la mateixa que li pertoca al nom substituït.

- d) La gent que anava disfressada es va posar a ballar (que = antecedent = gent [La gent anava disfressada]) > subjecte.
- e) He conegut el senyor que escriu aquests articles (que = subjecte).
- f) Ell venia amb quatre galeres que feia armar amb galons (que = CD).
- g) El dia que va nevar es va casar la meva cosina (que = CCT).
- h) El decorat en què havíem pensat surt massa car (què = CP).
- i) Ací tens el martell amb què he clavat els claus (què = CC Instrument).
- j) Ell, a qui havia donat el llibre, va anar-se'n (qui = CI).
- k) La senyora de qui parlo no la coneixes (qui = CP).
- l) Les persones en qui confiaves t'ha decebut (qui = CP).
- m) Els nois amb qui jugues no m'agrada (qui = CC Companyia).
- n) El marit de la meva neboda, el qual és pianista, ve cada tarda a casa.
- o) La filla del meu amic, amb la qual hem parlat aquest matí, és terrassenca.
- p) El subjecte al qual al·ludeixes sempre protesta.
- q) El carter va deixar dues cartes al despatx, quan ja era hora de plegar, les quals venien dirigides a mi personalment.
- r) Els estudiants van viatjar a un poble, el nom del qual no recordem (Els estudiants van viatjar a un poble + No recordem el nom del poble).
- s) Els estudiants van viatjar a un poble, del qual no recordem el nom.
- t) Tots ploraren, cosa que em féu posar trist (Tots ploraren + Això em féu posar trist).
- u) Tots ploraren, la qual cosa em féu posar trist.
- v) Els locals on ens reunirem estaran tancats tot aquest mes.
- w) La gent que anava disfressada es van posar a ballar (especificativa).
- x) La gent, que anava disfressada, es van posar a ballar (explicativa).
- y) La casa on hi viuen els teus cosins (forma correcta = La casa on viuen els teus cosins).

- z) Aquesta joventut, a la qual li toca d'aixecar el poble, és ben espavilada (forma correcta = Aquesta joventut, a la qual toca d'aixecar el poble, és ben espavilada).

Pronom	Funció	Exemple (+ OM, p. 259)
que (àton)	subjecte, CD, CCTemps	d, e, f, g
prep. + què / qui (tònic)	CI, CP, altres CC	j, h, k, l, i, m
el qual... (compost)	= que	n, o, q
prep. + el qual...	= prep. + què / qui	p
nom + del qual...	CN	r, s
cosa que / la qual cosa (neutre)	qualsevol	t, u
on (adverbial)	CCLloc	v

El relatiu àton *que*, que mai duu una preposició davant, es diferencia de la conjunció *que* per tres motius:

- I) *Que* conjuntiu és simplement una conjunció, un nexa; *que* relatiu és un enllaç i alhora un pronom i, per tant, substitueix un nom de l'oració principal, anomenat antecedent (Li agrada que cantis; L'home que viu aquí és alt).
- II) *Que* conjuntiu no té cap funció dins de l'oració subordinada; *que* relatiu té la mateixa funció que hi tindria l'antecedent.
- III) *Que* conjuntiu no pot ser commutat per *el qual*; *que* relatiu sí pot ser substituït per *el qual*.

Els pronoms relatius tòncics *qui / què*, per la seva banda, sempre són precedits per una preposició.

Els pronoms relatius composts *el qual...*, amb o sense preposició, s'usen en els registres formals, en textos escrits (o escrits per ser dits), preparats, i no són propis del llenguatge col·loquial i espontani. També serveixen per desfer casos d'ambigüitat, en què és difícil de determinar l'antecedent (exemples n, o) o aquest és lluny del pronom relatiu (q).

El pronom relatiu atributiu en català es construeix amb la preposició *de* i el relatiu *el qual (del qual...)* i es col·loca després del nom de què depèn (r, s).

Quan l'antecedent del pronom relatiu és tota una oració (t, u), la forma del pronom és *cosa que* o *la qual cosa*. És el que s'anomena pronom relatiu neutre.

El pronom relatiu adverbial *on* és aquell que fa funcions de CC de lloc, com en l'exemple v).

Oracions especificatives i explicatives. Allò que expressa l'OSA sempre és una característica d'un nom de la principal, l'antecedent, però alhora li restringeix el significat, com en el cas de l'exemple w). Només *la gent* que compartia la característica expressada per la OSA realitza el predicat (*es van*

posar a ballar). En canvi, si l'OSA expressa un CN que no pretén restringir el significat de l'antecedent, sinó que és una mera informació afegida, l'oració subordinada és circumscrita per sengles comes, com en l'exemple x). En aquest cas, *la gent és tothom*, sense restriccions.

Pleonasmes. En una OSA, quan usem el pronom relatiu, aquest substitueix l'antecedent en el seu interior i fa les funcions que li pertocarien a ell. Per això, és del tot innecessari que tornem a substituir, per segona vegada, el mateix antecedent (exemples y i z).

4.3. Les oracions subordinades adverbials

L'oració subordinada adverbial (OSV) és una oració que, depenent d'una altra oració, anomenada principal, compleix una funció, en relació a aquesta altra proposició, equivalent a un adverbi o sintagma adverbial (temps, lloc o manera). Una OSV també pot expressar una relació lògica entre l'oració subordinada i la principal (comparació, causa, finalitat, condició, conseqüència, concessió).

- a) Quan et vingui bé, fes-me aquest favor (temps).
- b) En vam buscar on tu ens vas indicar (lloc).
- c) Fes-ho com et sembli bé (manera).
- d) No és tan bonic com deien (comparació).
- e) Ja que tens son, ves-te'n a dormir (causa).
- f) Te'l deixo perquè el llegeixis (finalitat).
- g) Només que m'ajudis un poc, ho faré (condició).
- h) M'hi trobo tan bé que no me'n sé anar (conseqüència).
- i) Encara que no ens agradi, ho hem de fer (concessió).
- j) Vinc perquè vull (= Vinc ja que / per tal com vull; causal).
- k) Vinc perquè em solucionis el problema (= Vinc a fi que / per tal que em solucionis el problema; final).
- l) Per què ho fas així? (= Per quina raó / per quin motiu ho fas així?).
- m) M'han dit les raons per què ha ho fet.
- n) Doncs agafa el paraigua, si plou (NO: No sortirem, doncs estem massa cansats).
- o) El vaig veure en sortir del teatre.
- p) Ho vaig fer per afavorir-lo.
- q) Ho trobaràs seguint les seves indicacions.
- r) Aquell rei satisféu la reina, dient-li les millors paraules (SÍ: Dient-li les millors paraules, aquell rei satisféu la reina).
- s) Vaig viatjar tres anys més, adquirint molta pràctica (NO: Adquirint molta pràctica, vaig viatjar més).

Connectors. Les OSV fan ús d'una gran diversitat d'elements connectors que les enllacen amb l'oració principal. Remarques. 1) Causals i finals. *Perquè* és una conjunció que usem en aquestes dues OSV. Per tal d'identificar-les, podem commutar *perquè* per les conjuncions equivalents *ja que / per tal com*, que indiquen causalitat (exemple j), o per *a fi que / per tal que*, que indiquen finalitat (exemple k). En canvi, *per què* (separat) és l'addició del pronom interrogatiu *què* (equivalent a *quin motiu / quina raó*) a la preposició

per i serveix *per a* la construcció d'oracions interrogatives (exemple l, m). 2) Conseqüència. *Doncs* és una conjunció consecutiva, que mai té un valor causal (exemple n).

Funció	Significat	Connectors	Ex.
temporal	El moment en què es realitza el verb	abans que, fins que, quan, mentre, que, mentre que, després que així que, tot seguit, tan aviat, a penes, tot just, des que, sempre que...	a
locativa	El lloc on es realitza el verb	on, prep. + on, allà on...	b
modal	La manera o el mode com es realitza el verb	com, com si, així com, tant com, tal com, segons, segons que, segons com, sense que, igual que, en tant que, així...	c
comparativa	Una comparació respecte a l'oració principal	tant... com, més... que, menys...que, com...més, com...menys, quant...més,...	d
causal	La causa que motiva l'oració principal	perquè, ja que, per tal com, vist que, com, com que, atès que, a causa que, per raó que...	e
final	La finalitat que motiva l'oració principal	perquè, a fi que, per tal que, per...	f
condicional	Una condició necessària que permet el que expressa l'oració principal	si, amb que, posat que, a condició que, només que, sols que, mentre, mentre que, sempre que, en cas que, tret que suposant que...	g
consecutiva	Una conseqüència d'allò que expressa l'oració principal	Que, tant...que, tan que, talment que, de manera que, massa, fins al punt que...	h
concessiva	Una objecció que, tanmateix, permet el que expressa l'oració principal	encara que, malgrat que, ni que, per bé que, si bé, tot i que, amb tot i que, per més que, mal que...	i

Diferències entre oracions adversatives i oracions concessives. Les OSV concessives estableixen un contrast amb una altra proposició, perquè el motiu que exposen no ha reeixit i no ha impedit que es realitzi allò expressat per l'oració principal (exemple i). Es converteixen, per tant, en la tesi de l'oració composta, cosa que no succeeix en les oracions coordinades adversatives, ja que aquestes són l'antítesi de l'altra proposició, és a dir, sempre ocupen el segon lloc. Per tal de diferenciar, doncs, una oració coordinada adversativa (*Nosaltres voldríem pujar, però no ens queda temps*) d'una oració subordinada concessiva (exemple i), cal avantposar l'OSV a la principal. Fixem-nos en el contrast: *Ha presentat el projecte, però no espera que li aprovin la sol·licitud* (adversitat) amb *Encara que no espera que li aprovin sol·licitud, ha presentat el projecte* (concessió).

Oracions d'infinitiu i de gerundi. Si bé habitualment les OSV queden unides per conjuncions, cal destacar que hi ha unes OSV que no fan ús de formes verbals no personals, sinó que usen infinitius i gerundis. Són les oració d'infinitiu i gerundi.

En el primer cas, l'infinitiu va precedit per una preposició, depenent si s'indica temps (exemple o); prep. en) o finalitat (exemple p); prep. per). Un bon mètode per identificar-les és avantposar-les a l'oració principal.

En el segon cas, cal dir que l'OSV de gerundi sempre ha de ser simultània o anterior a l'oració principal (exemple q, r), però mai pot ser posterior (exemple incorrecte s). Per esbrinar això, cal avantposar l'oració de gerundi a l'oració principal.